

ROMEINS FILOSOFENPAD

Grote levensvragen

Net zoals wij dachten de Romeinen na over grote levensvragen. Hoe is de wereld ontstaan? Is er leven na de dood? Bestaan er hogere machten of is er een God? Waarom ben ik hier? Ze stelden ook meer praktische levensvragen. Hoe moet het leven geleefd worden? Wat als ik fouten maak?

Onderweg op je tocht kom je vandaag verschillende vragen tegen op groene borden langs het pad. Onder de vragen staan steeds de antwoorden die verschillende Romeinse filosofen daarop gaven. Met dit boekje in de hand leer je hier meer over. Welke antwoorden zou jij geven?

1. Is er leven na de dood?

De Romeinen zagen zichzelf als een onderdeel van de natuur. De mens is, net als alles in de natuur, sterfelijk. Het leven en de dood hoorden volgens de Romeinen bij elkaar. Ze vonden het heel normaal dat de wereld continu verandert. Maar wat gebeurt er als je overlijdt? Sommige Romeinen dachten dat de mens na de dood ergens anders terecht zou komen. Vaak in een hiernamaals zoals bijvoorbeeld een schimmrijk of een soort hemel. Andere Romeinen waren ervan overtuigd dat de mens terug zou keren naar het niets. Ook waren er die geloofden in wedergeboorte of reïncarnatie. Ze waren het dus niet altijd met elkaar eens, net zoals wij nu. We weten als mens niet zeker wat er gebeurt na de dood. Veel mensen hebben hier wel een idee over. Wat denk jij?

1 IS ER LEVEN NA DE DOOD?

2 BESTAAT ER EEN HOGERE MACHT?

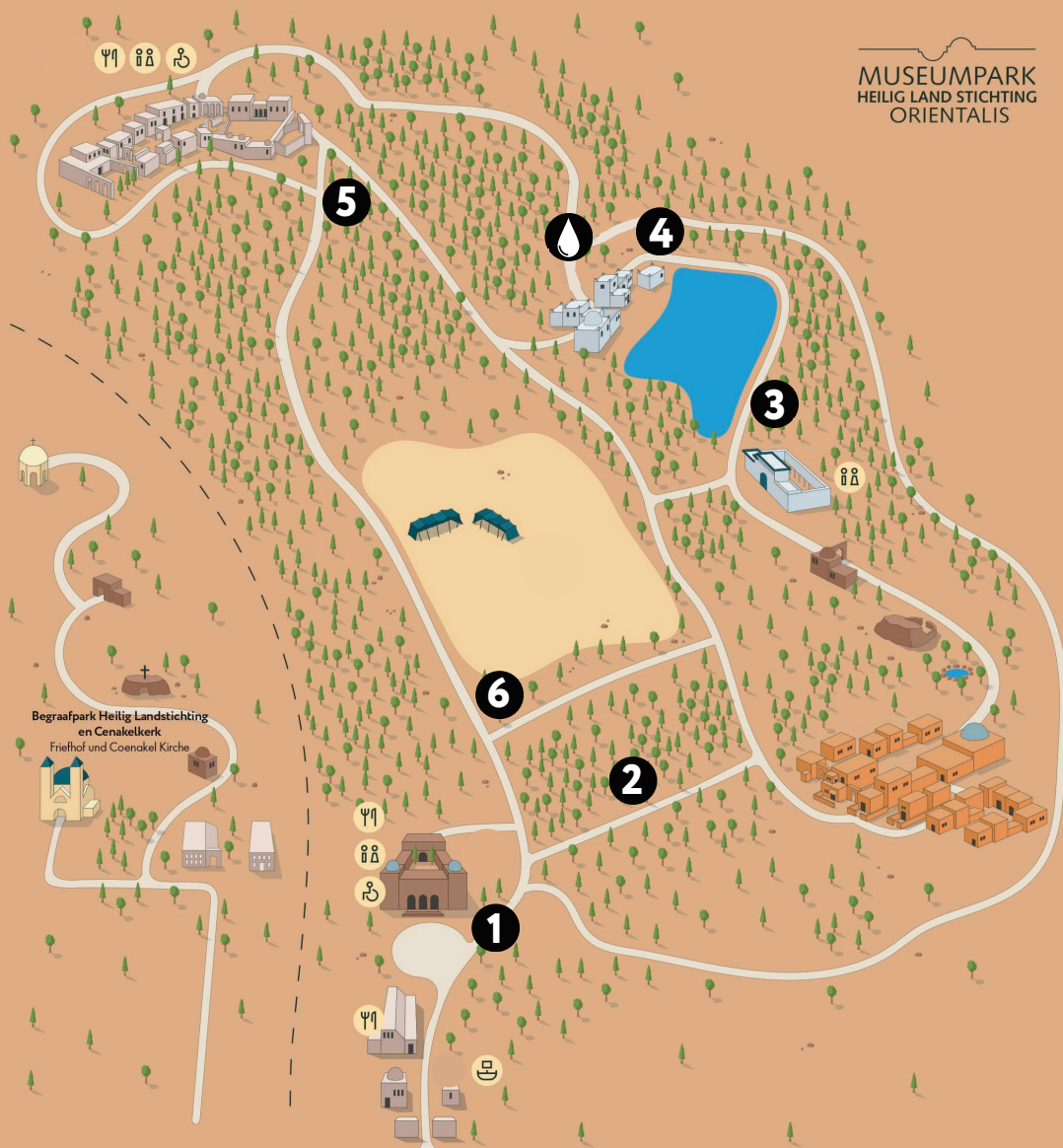
3 WAAROM BEN IK HIER?

4 KAN IK MIJZELF DE FOUTEN VERGEVEN DIE IK HEB GEMAAKT?

5 HOE WIL IK LEVEN?

6 BEN IK BELANGRIJK VOOR ANDEREN?

Romeins aquaduct UNESCO WERELDERFGOED

2. Bestaat er een hogere macht (God/ goden)?

De Romeinen geloofden in meerdere goden. Dit noemen wij polytheïsme. Het geloof in één god heet monotheïsme. Volgens de Romeinen leefden de goden in een andere wereld, maar hadden ze wel directe invloed op onze wereld. Wanneer er iets gebeurde, goed of slecht, dan was dat volgens hen beslist door de goden. Wanneer er een ramp gebeurde, gingen de Romeinen meer aan de goden offeren om ze weer tevreden te stellen. Vanaf de 4e eeuw na Christus werd het Romeinse Rijk christelijk, en geloofden ze in één God.

Tegenwoordig zijn er heel veel godsdiensten op de wereld. Ook in Nederland vind je veel mensen die gelovig zijn. Tegelijk zijn er ook veel mensen die niet geloven dat een God of goden bestaan. Dit noemen wij atheïsme. In Nederland wonen veel atheïsten, katholieken en protestanten (beide christenen) en moslims.

3. Waarom ben ik hier? Wat is de bedoeling van het leven?

Dit is een vraag waar veel mensen mee bezig zijn geweest. Ook de Romeinen hielden zich bezig met dit soort moeilijke levensvragen. Wel wisten ze zeker dat je ook moest genieten van het leven. Dat gold vooral voor de rijke Romeinen, niet voor de armen en tot slaaf gemaakten. Rijke Romeinen joegen op verschillende manieren het geluk na. Bijvoorbeeld door zo dicht mogelijk bij de natuur te leven. Of juist door een ambitieus leven te leiden. Zij streefden bijvoorbeeld hoge banen in de politiek na. Dat hing samen met een 'deugdzaam' leven. De Romeinen dachten veel na over hoe ze betekenis konden hebben voor de ander en voor de samenleving. Goed burgerschap was erg belangrijk in het Romeinse Rijk.

4. Kan ik mijzelf de fouten vergeven die ik heb gemaakt?

Iedereen maakt wel eens een fout. Soms loop je daarna met schuldgevoelens rond. Deze gedachten kunnen je bezig houden en angst bezorgen. Jezelf vergeven is daarom erg belangrijk. "Ik ben een mens, niets menselijks is mij vreemd," zei Terentius (159 v. Chr.). Hoe zit dat bij jou? Als je iets verkeerd hebt gedaan, ben je dan mild voor jezelf of juist heel streng? Ben je geduldig met jezelf? Vind je dat je de eerste keer meteen iets goed moet doen, of mag je leren van je fouten?

5. Hoe wil ik leven?

De Romeinen waren veel bezig met de vraag wat belangrijk voor hen was en hoe ze betekenis konden geven aan het leven. Ze vonden dat je moeilijk kon leven zonder betekenis te geven aan de kleine dingen. We nemen de wereld waar en vinden daar (on)bewust iets van. Zo besluiten we of iets waardevol voor ons is. Jij doet dit waarschijnlijk ook zo. Wat doe jij bijvoorbeeld wanneer je vrij bent? Hoe ga jij om met (school)werk? En wat vind je belangrijk om te doen met vrienden, familie of alleen? Dit zijn belangrijke vragen waar iedereen mee te maken krijgt. Ook vragen over hoe je omgaat met het milieu, met geloof en met cultuur horen hierbij. Daarnaast kan het ook gaan om de kleine dingen. Vind je regen, hitte of sneeuw fijn, of juist niet? Denk hier eens voor jezelf over na. De antwoorden op deze vragen kunnen voor iedereen anders zijn en op deze manier geven we betekenis aan de dingen die gebeuren.

6. Ben ik belangrijk voor anderen?

Iedereen is wel eens bezig met de vraag hoe anderen over jou denken. Dit is ook altijd al zo geweest, bij de Romeinen en nu. Zelfs sommige Romeinse keizers, die natuurlijk erg belangrijk waren, waren bezig met hoe anderen over hen dachten. Ze wilden vaak graag geliefd zijn bij het volk. Soms wisten ze alleen niet zeker of mensen echt om hen gaven, of alleen maar deden alsof. Dit gevoel kan iedereen hebben, niet alleen een Romeinse keizer. Voel je dus niet raar wanneer jij jezelf wel eens afvraagt wie er nou echt om je geven. Soms kun je je erg alleen voelen, en soms heel geliefd. Het is belangrijk om anderen te accepteren hoe ze zijn en te respecteren. Dan zal je zelf ook sneller respect terug krijgen. Op deze manier is het ook makkelijker om vrienden te maken. Andere meningen en perspectieven van mensen kunnen erg interessant zijn en hoe meer je hiervoor open staat, hoe meer je zult leren en hoe gezelliger het kan worden!